

EPIDEMIOLOŠKE ZNAČILNOSTI RAKA MOD V SLOVENIJI

Vera Pompe Kirn

Rak mod je v Sloveniji pa tudi v razvitejših državah najpogostejši rak pri mladih moških, starih od 20-34 let. Incidenca se še vedno povsod večja. Po podatkih Registra raka za Slovenijo je v Sloveniji v letih 1963-1967 povprečno letno zbolelo 14 moških, v letih 1993-1996 pa že 64. Leta 1996 smo registrirali 75 novih bolnikov. Incidenca se je najbolj povečala v starosti 25-34 let. Povečalo se je število obeh najbolj pogostih histoloških vrst raka mod: seminomov in malignih teratomov; leta 1996 smo registrirali 33 seminomov, 38 malignih teratomov in 4 druge, manj pogostne maligne tumorje.

Ločevanje med posameznimi histološkimi vrstami je pomembno zaradi različne prognoze in načina zdravljenja bolezni. Petletno preživetje bolnikov z rakom mod sodi sicer med najboljše, v letih 1988-1992 je bilo pri bolnikih z omejeno boleznijo 96-odstotno, pri vseh skupaj pa 90-odstotno, pri tistih s seminomi - boljše kot pri zbolelih za drugimi histološkimi vrstami raka mod. V primerjavi z drugimi bolj razvitimi evropskimi državami pa bi bilo preživetje lahko še boljše, če bi bilo odkritih več bolnikov z omejeno boleznijo. V Sloveniji se ob stalnem večanju incidence od leta 1950 dalje odstotek bolnikov z omejeno boleznijo ni pomembno povečal (leta 1996 je bil 52 %), zmanjšal pa se je delež bolnikov odkritih z razsejano boleznijo. Ker je preživetje bolnikov dolgo, moramo kot posledico specifičnega onkološkega zdravljenja misliti tudi na večjo nevarnost zbolevanj za drugim primarnim rakom kot v splošni populaciji.

Med dejavniki, ki zvečujejo tveganje zbolevanja za rakom mod, je že dolgo znano 7-krat povečano tveganje pri fantih z nespuščenim modom (s kriptorhizmom). Če je nekdo zbolel za rakom na enem modu, je verjetnost, da bo zbolel še na drugem, večja. Raziskujejo še marsikaj: družinsko kopičenje bolezni, zgodnjo puberteto, mikrolitiazno mod, starost matere ob porodu, porodno težo, kajenje matere med nosečnostjo, poklic očeta in elektromagnetno sevanje nizkih frekvenc. Možnosti za učinkovito primarno preventivo (preprečevanje bolezni) zaenkrat ni, sekundarna preventiva (zgodnje odkrivanje) pa je možna. Mladim moškim priporočajo samopregledovanje mod (vsaj 1-krat na tri mesece in še posebej pri družinski

obremenitvi); splošnim zdravnikom ozaveščanje o vse večjem številu te bolezni ter ustrezno znanje o klinični sliki in nadaljnji diagnostiki. Zdravljenje pa sodi v delokrog dodatno izobraženega tima urologov in onkologov.